

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik, dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — **Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr.** — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMACINA. Nefran kirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — **Inserati (oglasi):** Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — **Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.**

Štev. 14.

V Ljubljani, dne 14. junija 1913.

Leto I.

Vabilo na naročbo.

Svoje cenjene čitatelje vljudno prosimo, da vsi oni, ki mislijo list naročiti, to precej blagovolijo naznaniti upravništvu „Domačina“ v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 16. Obenem z naročbo naj vpošljejo tudi naročnino.

Naročnina znaša: za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno K 1·50, četrletno K — 75; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K.

One cenjene čitatelje, katerim se list „Domačin“ še redno dopošilja in ki si lista ne mislijo naročiti, nujno in opetovano pozivljamo, da ga takoj nazaj po-

šljejo, ker jih inace smatramo za naročnike! Onim, ki list vrnejo, se bo nadaljnje dopošiljanje takoj ustavilo! Oni pa, ki list obdrže in še niso vposlali naročnine ali ki lista niso naročili pisмено, naj blagovolijo to takoj storiti, da se jim list lahko redno dopošilja in da ne bo pritožb.

Razširjajte in priporočajte povsod „Domačina“!
Upravništvo.

Žaloigra „Glavne posojilnice“.

Več kot dve leti sta pretekli, odkar je polom „Glavne posojilnice“, ki je daleč preko mej naše kranjske dežele vzbujal veliko pozornost, hudo vznemiril duhove. Pri stanju vlog v znesku štirih milijonov kron je znašal nepokrit primanjkljaj

Podlistek.

Spomini.

Spisal I. L. Savinjski.

(Ponatis prepovedan.)

Bilo je vroče poletno popoldne. Solnce je žgalo na okolico, pokrito z grički in logi. V parku, obkrožujočem grad, ni bilo trudnih sledov vročine. Gosto, visoko drevje se je strinjalo v neprodarno zeleno streho in od potoka, ki je tekel skozi park ter od ribnika je vel vlažen hlad, ki se je mešal z aromatičnim vzduhom rož ob potih in mahu med drevjem.

V viseči mreži je ležala med dvema širokima divjima kostanjema gospa Elza. Dolgi, redki solčni prameni so sijali na mahovito preprogo, od katere se je ostro odbijala svetla bela obleka Elzina. Mreža je visela mirno, gospa Elza je strmela naravnost predse, neprestano motreč bujno življenje v ribniku. Tla so bila pokrita z vodnimi rastlinami, ki so liki borove veje ležale po vodnem dnu. Med njimi so leno plavali krapi. Sem in tam je zakolobarila voda, če se je pognala riba za vodnimi žuželkami, ki so veslale in drsale po mirni gladini. Ob gornjem delu ribnika se je naselila skupina rumenih perunik, ki se je slikovito dvigala nad plavajočimi belimi lokvami.

Vendor so bile Elzine misli daleč od te okolice. Iz zamišljenosti jo je zbudila knjiga, ki ji je nevede zdrsnila iz roke.

Kakor prestrašena se je zganila Elza in si pobožala raz čelo zlate svoje lase.

„Moj Bog!“ Poltiho so ji ustnice zatrepetale v globokem vzdihu in mehanično je rokà podprla glavo. Zazrla je knjigo na tleh.

Ta roman! Če bi ga ne spisal Poljak, bi z gotovostjo trdila, da je to spisal on, Leon, s katerim so se ravno tolikrat pečale njene misli, kakor se ga je drugače instinktivno izogibala.

In sedaj ta roman! Nehote je bila zopet v mislih na prošle dneve, v spominih, ki so ji sladili sanje in jo begali v dnevnih urah. Nagnila se je iz mreže, da je s težavo dosegla na tleh ležečo knjigo.

Nervozno je prelistala odstavek in zamišljena odložila spis.

V duhu je zopet zaznala znano sobo, svoj budoir v mestnem stanovanju. Kakor iz sanj je nastal tisti žalostni šum lahnega, enakomernega jesenskega deževja, ki bije tiho uspavajoče na okna. Veter je zagnal zdaj pa zdaj s sunkom dežne kaplje ob hišo in meglen polumrak je polnil ulico.

V budoirju se je razlivala božajoča, mehka gorokota. Samovar je z rdečim sijem obseval temno pohišstvo. Ob mizi, pokriti z zelenim baržunastim prtom,

skoraj tri milijone kron. Takrat se je izkazalo, da se je bil končni račun o dohodkih in stroških leta in leta ponarejal, da so se dovoljevala posojila in krediti brez sejnih sklepov, da so se člani načelstva spuščali v nesrečne špekulacije, da ni bilo nikjer v bilanci izkazanih zakladov, da so se pri poslovanju dogajale prav strašne nerednosti in da se je članom načelstva izposojevalo brez vsake varščine na stotisoče kron. Dognalo se je pa tudi, da so leta in leta premišljeno in preračunjeno zapeljevali vlagatelje.

Nadaljnji dogodki so še vsem prav živo v spominu in zato ne bomo iznova navajali dogodkov, ki so se doigravali v sodni dvorani in pred razglasitvijo konkurza. Ker jamčijo zadružniki z vsem svojim premoženjem za primanjkljaj, bo vsled poloma „Glavne posojilnice“ uničenih veliko ljudi, obžalovati pa moramo le, da ne postanejo oni žrtve, ki so ta polom v najizdatnejši meri zakrivili, da morajo velikansko škodo trpeti oni, na katere ne pade niti senca krivde.

Dogodke, ki so se doigrali do 5. junija t. l., katerega dne je sklical deželnosodni svetnik Toplak shod upnikov, smatramo za obče znane in zato se hočemo le na kratko s tem shodom baviti. Iz poročila upravnika mase je razvidno, da znašajo dosedanji kosmati dohodki 391.442 K 34 v, izdatki pa 66.919 K 48 v, ostane torej 324.525 K 6 v.

Ze ta zadnja številka nam kaže žalostno sliko nerednega gospodarstva. Saj je pri stanju vlog v znesku štirih milijonov kron komaj za 400.000 K dobrih knjižnih terjatev.

Nasproti temu je zglašenih terjatev v prvem razredu 24.000 K vgotovljenih, 45.000 K pa nevgotovljenih, v tretjem razredu 3.823.000 K vgotovljenih, 21.000 K nevgotovljenih; neizterljivih terjatev je

328.014 K 38 v. Sklenilo se je delni znesek 240.523 kron takoj porazdeliti, da se pomiri upnike. Terjatvi konkurzne mase proti Hudniku v znesku 1.582.000 kron in proti Tomažu Pavšlarju je točasno smatrati za neizterljivi. Vsekakor pa je velevažno, da se konkurz najhitreje konča. Če bi se konkurz še dalje časa odlagal, obstoja nevarnost, da se število plačljivih odgovornih članov še izdatno zmanjša.

Dne 8. junija razpravljalo se je na občnem zboru članov „Glavne posojilnice“ o teh vprašanih. Iz te razprave posnemamo, da znaša število vseh zadružnikov 472, od katerih je mnogo insolventnih. Upravitelj konkurzne mase je pri razpravi nadalje poročal, da znašajo vloge 3.720.000 K in da znaša primanjkljaj približno tri milijone kron, ki bi ga morali plačati zadružniki. Dosedanja prizadevanja, organizirati pomožno akcijo, so bila brezuspešna. Deželni zbor kranjski je pač dovolil v sancijske svrhe vsoto 50.000 K, ki pa je namenjena v prvi vrsti prizadetim deželnim uradnikom. Očito je torej, da mora priti z upniki, oziroma vlagatelji do take poravnave, da se na eni strani obvarujejo zadružniki popolnega finančnega poloma in da se na drugi strani vendar ugodi zahtevam upnikov v izdatnejši obliki, kakor bi se to dalo doseči izvršilnim putem.

O poročilu se je razvila obširna debata, katere se je udeležilo več članov. Po daljši debati se je sklenilo sledeče:

Likvidacijskemu odboru se nalaga, da nemudoma poizkusi doseči poravnave z upniki. Upnikom-vlagateljem se ponudi, da jim plačajo zadružniki 30 odstotkov njihovih terjatev z obrestmi vred do dne plačila — najkasneje do 1. julija 1914. Ako se odboru posreči preje izterjati kako večjo svoto, naj jo izplača

je sedel Leon, vis-à-vis ona, Elza. Njena preko mize iztegnjena bela roka je ležala v njegovi in Leon ji je, igraje se z njenimi prstki, govoril tako prijetno, da bi ga poslušala brezkončno.

Čaj je zavrel in Elza je nalila dvoje skodelic. Ko mu je prinesla konjak, jo ni pustil proč. Na njegovih kolenih sede je morala piti čaj.

Elzo je objelo sladko, na vse ostalo pozabljačoč občutje. Smehljaj je izdajal tiho zadovoljstvo, ko je ležala Leonova roka okrog njenega pasu, z drugo pa jo je pogladil po licu, ji popravil svilene čipke na obleki, ali ji uravnal veliko zeleno se izpreminjajočo pentlo v solnčnozlatih laseh. Stresala jo je ona omamljujoča sladkost, ki ji je jemala voljo in moč, ko ji je Leon poljubil parfimirane lase, njen rožni vrat in je začutila pritisk njegovih ustnic na svojih.

Leon je govoril tiho, počasi, božajoče. Skozi ščipalnik so se videle njegove polzaprte oči še manjše. S prijetnim razburjenjem je čutila Elza toploto, ki je prehajala nanjo in njegovo od vzhičenja hitreje dihanje.

Ob takih prilikah sta govorila o svojih prihodnjih načrtih in o nesrečnem sedanjem položaju, ki zabranjuje Elzi vedno združenje z Leonom. Elza je opazila z bistrim očesom vsako potezo, ki se je zarisala na Leonovem obrazu. Če je ob neprijetnem spominu zavalovala žila na čelu, ali se je stemnilo Leonu oko v skriti bolesi, je uganila Elza to čudovito hitro. Ravno tako je z zadoščenjem opazovala, če se je izgubila guba na čelu in je zasijalo oko, ko je položila roko okrog njegovega vratu in je zašepetala ljubo besedo.

Tako je bilo tisto jesen, preden je odšel Leon proč.

Elza je še ležala v mreži, ko je priletela njena hčerka Georgina in ji že od daleč klicala, da je prišla Margretl, Elzina prijateljica in znanka že iz za mlada.

Elza je hitela na stezo, po kateri je prihajala Margretl.

„Kaj danes ne bo Ivana, ko ni rož na tvojem oknu? Ali si pozabila na znamenje svojemu kavaleriju?“ Margretl je dala Elzi obe roki in se veselo smejala.

Ker Elza ni takoj odgovorila, ji je Margretl začudena pogledala v obraz.

„Ti si jokala, Elza, kaj ti je vendar?“ Elza se je oklenila in počasi sta obe korakali proti klopici, ki je stala ob kapelici iz lubja.

„Ah, Margretl, beri to knjigo, ki jo imam v mreži. Tako lepa je.“

Margretl je pogledala Elzo, da bi uganila, kaj ji ta hoče povedati.

„Spomnila sem se na predlansko jesen,“ je govorila Elza z negotovim, tihim glasom, „in včasih mi je tako čudno. Sama veš, kako je sedaj z Ivanom in vendar mi je hudo, če se zmislim na Leona, o katerem nisem nikoli verjela, da me je imel rad. Sedaj pa mi včasih prihaja kakor strah misel, da sem se o Leonu motila in tedaj Ivana ne morem trpeti. Hipno ga zasovražim, reveža, ne vem zakaj.“

Margretl je začutila, da bi bilo umestno za nekoliko časa pustiti Elzo samo. Odšla je tedaj z izgovorom, da pogleda, kje je Georgina.

upnikom preje na račun pogojene svote. Likvidacijskem odboru se nadalje nalaga, da čim preje mogoče sestavi proračun prispevkov. Pri razdelitvi primanjkljaja naj se zazdaj izločijo tisti zadružniki, katerih nesolventnost je dokazana ali notorična. Zadružniki pa, kateri morajo vsled tega plačati večje prispevke, imajo pravico regresa do tistih, ki se za sedaj izpuste. Taki insolventni člani se izkažejo v preračunu prispevkov.

Nadaljnji sklepi se pečajo z načinom izvedbe; zlasti se likvidacijskemu odboru naroča, da takoj pozove vse člane, naj se obvezno izjavijo, koliko največ so pripravljene prostovoljno prispevati v pokritje deficita „Glavne posojilnice“, kako bodo ta prispevek plačali, pod kakim poroštvom in garancijami in do kdaj najdalje bodo plačali. Člani imajo odgovoriti najdalje v 14 dneh; da se obrne na najvišje osebe v državi po vplivnih deputacijah, da podeli na en ali drug način pripomoč, državno brezobrestno posojilo itd.; da se obrne do vseh denarnih zavodov, bank itd., ki imajo denarne in prometne zveze na jugu naše države, občin itd., naj prispevajo k donosom članov; da se obrne takoj do primerne denarnega zavoda, če in pod kakimi pogoji bi, na podstavi nerazdelne zveze članov in porokov, prevzel takojšnje plačilo gotovega poravnane zneska upnikom „Glavne posojilnice“.

Odkritosrčno želimo, da bi imeli ti storjeni sklepi popoln uspeh, dvomimo pa, da bodo mogli zadružniki, akoravno se zniža vsota pod polovico, pokriti primanjkljaj. Še enkrat pa poudarjamo, da je v interesu žrtev „Glavne posojilnice“ ležeti, da se z vsemi močmi dela na to, da se konkurz čimprej konča. Ravno najnedolžnejši pa bodo morali trpeti vsled zločinske lahkomišelnosti možakarjev, izmed katerih

Elza je ostala sama na klopi. Ozrla se je na kapelico, v kateri je bila podoba božje matere. Marmorno bel je imela obraz in krvaveče srce ji je bilo prebodeno.

Elzi se je vzbudilo neprijetno čuvstvo. Mehanično je brala napis pod podobo. Ob koncu je postala pozorna in pričela iznova:

„Tolažnica žalostnih, pribežim k Tebi v varno naročje in zavetje. Ne zavrzi me! Teši mi srčne boli, zakaj, preveč trpim.“

Elza je globoko vzdihnila. Začutila je neko zaupanje do božje matere in up v njeno pomoč. Z roko, ki je igrala nervozno v žepu, je začutila trd biljet. Pogledala ga je. Bil je naslovljen na Ivana. Prehitela je ljubeznivo vsebino z brzim pogledom in raztrgala rožni biljet, katerega kosci so padali v travo.

Preletelo jo je kakor kesanje in zardela je. Elza se je prestrašila, začutila je vročino na licih in iznova so se oči napolnile s solzami. „Moj Bog!“ Elza je sklonila glavo in dozdevala se je bolna v negotovosti, kaj naj napravi.

S tresočim glasom je ponavljala napis v kapelici in iskala izgovora, ki bi jo rešil v nejasnem razmišljanju o svojem ravnanju.

„Saj sta bila Leon in Ivan le znanca in nič več. Ali naj umrem od dolgočasja.“ Elza se je silila verjeti svojim zagovorom. Vendar pa je zmajala z glavo. Čutila se je slabo, bolno.

Zaslišalo se je škripanje peska. S trudnim gibom se je Elza obrnila. Prihajal je njen mož Edvard.

se je dosedaj marsikdo brez velike lastne škode izmuznil.

Polom „Glavne posojilnice“ pa nas tudi glasno opominja, da si mora vsak trezen in pameten človek, ki noče metati svojega prihranjenega denarja zločinskim lahkomišležem v nenasitno žrelo, natanko v bodoče premisliti, komu zaupa denar. Dokler pa se ne uvede državno nadzorstvo nad posojilnicami, tako dolgo ne more nihče imeti zaupanja do njih.

Politični pregled.

Umor Mahmud Šefket paše.

Turški veliki vezir Mahmud Šefket paša je bil 11. t. m. v Carigradu umorjen. Bil je eden glavnih mladoturških voditeljev. O umoru poročajo: Veliki vezir Mahmud Šefket paša se je z avtomobilom v spremstvu svojega pobočnika Eiref beja in mornariškega častnika Ibrahim bega odpeljal iz vojnega ministrstva. Pri Bajadozu sta pa dve osebi streljali iz avtomobila na Mahmud Šefket pašo. Velikega vezirja so zadele štiri krogle, tudi njegov spremljevalec mornariški častnik Ibrahim je bil ustreljen, vezirjev sluga pa je bil nevarno ranjen. Morilca sta se s svojim avtomobilom odpeljala. Mrtvi trupli velikega vezirja in Ibrahim beja so prenesli na Visoko Porto.

Vojna nevarnost na Balkanu.

Spor med Bolgarijo in Srbijo.

Spor med Bolgari in Srbi še vedno traja in se po sestanku srbskega in bolgarskega ministrskega predsednika ni nič kaj ublažil. Po zadnjih poročilih

Elzi je bilo neprijetno. Vstala je in odšla od kapelice; kakor v nezavestnem strahu, da bi Edvard bral napis in uganil njene misli.

Edvard je bil v popotni obleki. „Pozdravljena!“ Ze od daleč ji je molil roko. Pozdravila ga je s prisiljeno prijaznostjo. Zapazil je to in jo je vprašal: „Kaj si bolna?“

Elza je prikimala: „Nič hudega“ in se oklenila njegove roke. Edvard si je brisal od vročine zasopli obraz, meneč: „Pojdiva v grad, jutri moram namreč že v mesto nazaj, čeprav sem se šele včeraj pripeljal iz Dunaja.“ Elza je ostala tiha.

Zato je Edvard nadaljeval: „Veš, koga sem srečal na Dunaju?“ Elzi je prišla hipna misel na Leona in rekla je navidezno malomarno: „Kako naj to uganem, no, povej!“

„Leona. Precej se je spremenil. Kako je bil pri nas vesel. Sedaj pa je bil mnogo resnejši. Vedel je, da sem najel ta gradič za tvoje letovišče. Pozornost do nas mu je ostala.“

„Torej me niti ne pozdravlja.“ Vprašala pa Elza vendar ni po tem; dasi je za hip ta radovednost prepodila vse drugo.

„Pojdiva, pojdiva,“ je hitel Edvard. „Jaz nimam tako prijetnih počitnic ko ti. Jutri moram zopet v mesto, zato pa današnji dan posvetim tebi.“ Edvard jo je smehljuje pobožal. Tudi Elza se je nasmehnila; pa ji je smeh umrl na bledih licih in strta in brez volje je odšla z Edvardom.

Spomini ...!

je pa resno posegel v spor ruski car Nikolaj, da prepreči bratomorno vojsko. Car je izjavil v brzovavkah, ki jih je poslal v Belgrad in Sofijo, da prevzame razsodništvo v tem sporu. Srbija in Bolgarija sta ta predlog sprejeli, a Bolgarija bo baje odgovorila, da sprejema razsodništvo le na podlagi pogodbe, t. j. glede pogodbeno spornega ozemlja, glede nespornega ozemlja pa zahteva, da ga Srbi zapuste. Položaj se je nekaj zboljšal, kljub temu pa nevarnost vojne še ni odstranjena.

Osebna dohodarina.

Preteklo soboto se je razglasilo, naj se za prvo polletje zapadla osebna dohodarina plača le v visokosti polovice davka, ki je bil za leto 1912. predpisan.

Odpust rezervnih pomorščakov.

Uradno se je razglasilo, da se odpuste vsi v aktivno službo vpoklicani rezervisti vojne mornarice na trajen dopust in se že prihodnje dni premeste v neaktivno razmerje. Prvo mornariško poveljstvo se opusti in postavi se normalna in rezervna eskadra.

Ogrski ministrski predsednik Lukacs odstopil.

Razsodba v pravdi Lukacs-Desy je provzročila odstop ogrskega kabineta. Bivši državni tajnik Desy je predbacival ministrskemu predsedniku Lukacsu, da je sprejel od Ogrske banke tri milijone kron v volilne namene za svojo stranko in ga imenoval ob neki priliki največjega goljufa v Evropi. Pri prvi obravnavi je bil Desy obsojen na mesec ječe. Toda v drugi in-

(K demisiji ogrskega kabineta.)

Bivši ministrski predsednik pl. Lukacs.

štanci je nastopil Desy dokaz resnice za svoje trditve. Pri obnovljeni obravnavi je bil Desy oproščen in Lukacs je moral vsled tega odstopiti. Ogrski ministrski predsednik je bil Lukacs nad eno leto. Pred desetimi leti je bil vodja ogrskega finančnega mini-

strstva, leta 1905. se je umaknil in je nato postal v kabinetu Khuen-Hedervaryja zopet finančni minister. (Glej sliko!)

Avstrijski polkovnik Redl — vohun.

Našo državo je zadela usodepolna nesreča. Eden naših vojaških dostojanstvenikov, generalnoštabni polkovnik Alfred Redl je bil kot vohun razkrinkan. Ko mu je avstrijsko vojno ministrstvo dokazalo, da je kot vohun v ruski službi mnogo tajnih načrtov avstrijske vojaške uprave prodal in izdal Rusiji, se je ta izdajalec v nekem dunajskem hotelu z revolverjem ustrelil. Polkovnik Redl je veljal za enega najnadarjenejših častnikov armade. Prvi sum se je pojavil, ko so v komaj pretekli vojni napetosti opazili,

(K avstrijski vohunski zadevi.)

Generalnoštabni polkovnik Alfred Redl.

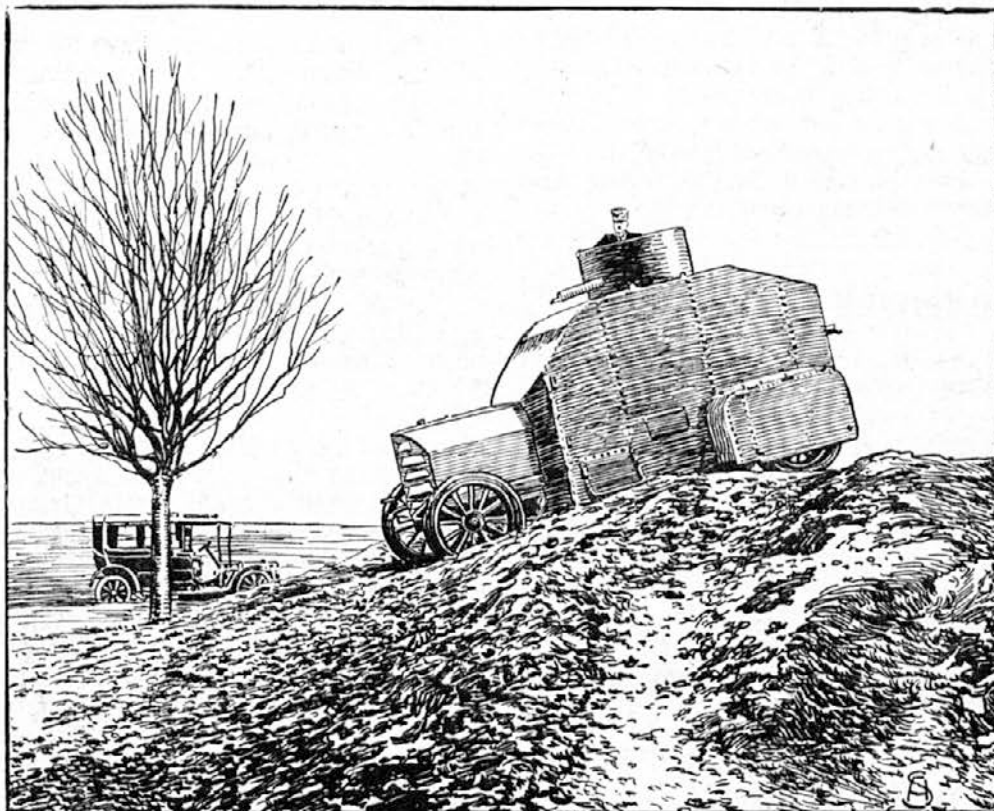
da je Rusija, kadar je Avstrija izvršila proti njej kako vojaško gibanje ali premikanje, takoj že storila primerno protiodredbo in da je bila na to avstrijsko vojaško premikanje že pripravljena. Dognalo se je tudi, da Redl ni le izdal vojaške naredbe svoje domovine Rusiji, ampak da je tudi avstrijske častnike, ki so v Rusiji vohunili, in ruske agente, ki so bili v avstrijski službi, izdajal in ovadil. Ne potrjuje se pa vest, da bi Redl tudi vojne načrte Nemčije izdal Rusiji. Vtis, ki ga je napravilo razkritje tega zločina, je naravnost nepopisljiv.

Nov z oklepi zavarovan avtomobil.

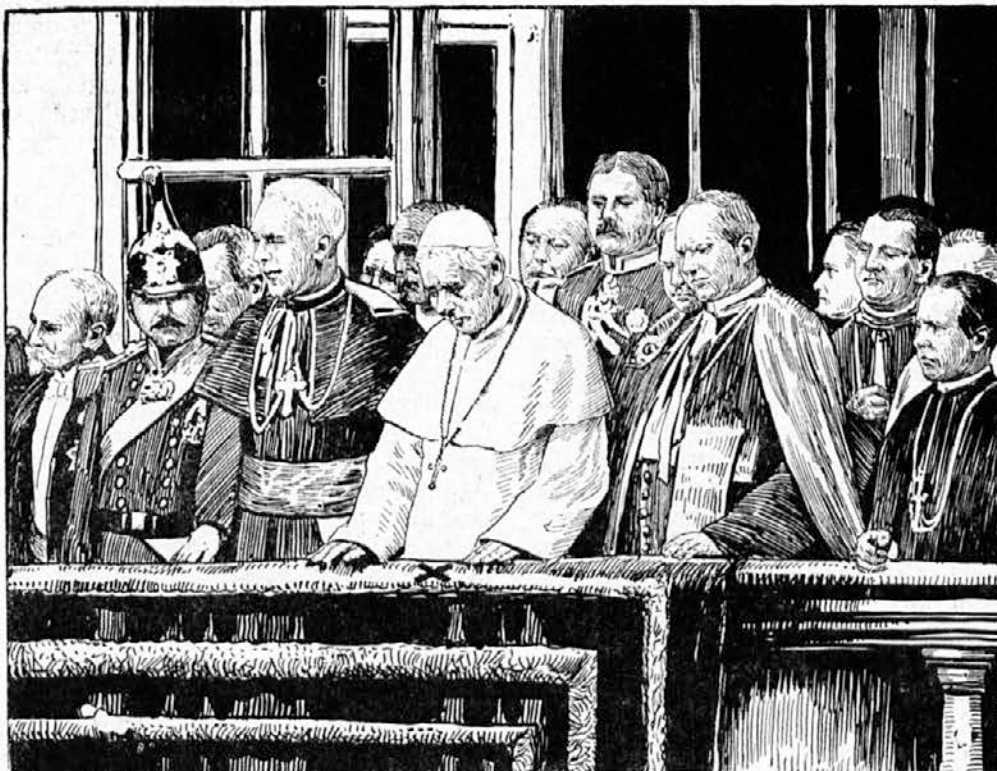
Milanski trgovec Alojzij Brioschi je po raznih častnikih pred kratkim predlagal, da naj se konstruirajo za libijsko puščavo v Afriki z železnimi oklepi obdani avtomobili in milanski avtomobilski klub si je takoj nabavil dva taka avtomobila in jih daroval vojaški upravi. Avtomobil ima motor s 50

konjskimi silami in je popolnoma obložen 3500 kg težek. Oklopje, ki obdaja tudi kolesa, je tri milimetre močno. Spredaj je oklopni stolp z brzostrelno strojno puško in tudi zadnji del avtomobila razpolaga s ta-

kim orožjem. 360 patronskih trakov služi za 9000 streliv. Razen voditelja ima še pet drugih oseb v avtomobilu prostora. Hitrost avtomobila je tolika, da prevozi kilometer daljave v 57 sekundah. (Glej sliko!)

Nov z oklepi zavarovan avtomobil.

Papež (X) podeli prvokrat po okrevanju javno sv. blagoslov.

K popolnemu ozdravljenju papeža.

K popolnemu ozdravljenju papeža.

Sv. Oče je srečno prestal hudo in nevarno bolezen in je nedavno podelil, kakor kaže naša slika, 1500 florentinskim in nekaj sto drugim italijanskim in inozemskim romarjem svoj blagoslov. Romarji so svetega Očeta, ki se je prikazal na oknu, presrečno pozdravili. V radostno veselje, da vidijo zopet najvišjega glavarja cerkve zdravega in čilega in da slišijo sv. Očeta zopet glasno in močno govoriti, vmešavale so se tudi molitve vernikov, želečih, da bi še dolgo v blagor krščanstva živel. Sv. Oče je šele pred kratkim dopolnil 78. leto svojega življenja.

Tedenske novice.

(Trg Velike Lašče.) Cesar je dovolil, da postane vas Velike Lašče trg.

(Odložitev mandatorov.) Gosp. dr. Karel Triller je po poročilu „Laibacher Zeitung“ odložil svoje mandate kot deželni odbornik in deželni poslanec, se odrekel častnemu mestu podžupana in izstopil iz občinskega sveta ljubljanskega. Vzrok temu koraku so baje napadi, katerim je dr. Triller izpostavljen v zadnjem času zaradi svojega stališča v deželni odboru s strani nekaterih članov lastne stranke.

(Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta.) Na ljudskih šolah so bili imenovani: Amalija Sever za učiteljico na Dobrovi, Marija Zakrajšek za učiteljico v Metliki, Ivan Primožič za nadučitelja v Mekinjah, Friderik Kosin za učitelja v Gorenjem Jezeru, Anton Krištof za učitelja v Radomljah, Gabrijela Šimenc za učiteljico v Zalogu, Avgusta Klančar za nadučiteljico in Angela Kenda za učiteljico v Kamniku, Adam Draksler za učitelja v Planini (okraj Cernomelj), Felicitas Poljšak in Julijana Luschützky za učiteljico v Suhorju, Ivan Cerar za nadučitelja v Čeručah, Pavel Kunaver in Franc Lončar za učitelja na osemrazredni deški šoli v Spodnji Šiški, Marija Vider in Milena Vencajz za učiteljico na osemrazredni dekliški šoli v Spodnji Šiški, Friderik Dermelj za nadučitelja v Višnji gori, Terezija Furlan za učiteljico v Šmartnem pri Litiji, Marija Hirschman za učiteljico v Horjulu, Josip Ambrožič za učitelja na Prvi mestni deški šoli v Ljubljani. Na osemrazredni deški šoli v Spodnji Šiški je bilo razpisanih pet mest. Nezasedena tri mesta se še enkrat razpišejo, in sicer eno mesto izključno za moške moči, ostali dve mesti pa s kompetenčno pravico za moške in ženske moči. Na ljudski šoli na Viču se sistemizira mesto veroučitelja. V Malem Slatniku se ustanovi dvorazredna ljudska šola. Trorazredna šola v Planini pri Logatcu se razširi v štirirazredno ljudsko šolo. Ustanovi se dvorazredna ljudska šola v Stranjah. Sprejme se predlog, da je podeliti naslov profesorja prvim učiteljem na mestnem dekliškem liceju gg.: Ivan Mlakar, dr. Pavel Grošelj, dr. Pavel Pestotnik, dr. Ivan Pretnar, doktor Rudolf Molè in Josip Berce. Sprejme se predlog, da je pomakniti v VIII. činovni razred srednješolske profesorje: Josip Bučar, Martin Majcen, Makso Pirnat, Josip Reiser, Bogumil Remec, dr. Henrik Svoboda.

(Šolski svet za kranjski šolski okraj) ustanovil se je na novo ter obstoji iz naslednjih članov: Predsednik: Okrajni glavar, od knezoškofijskega ordinarijata imenovan: Anton Ko-

blar, dekan v Kranju, njegov namestnik: Alojzij Šarec, župnik v Šmartnem pri Kranju; veččaka- učitelja: Franc Luznar, nadučitelj na Primskovem pri Kranju, in Vilibald Rus, učitelj v Kranju; njihova namestnika: Karel Završnik, učitelj v Dupljah, in Lovro Perko, nadučitelj v Poljanah; zastopniki občin: Za sodni okraj Škofja Loka: Matija Mrak, dekan v Stari Loki; njegov namestnik Franc Uršič, župan na Trati; za sodni okraj Kranj: Blaž Zabret, župan v Predosljih, njegov namestnik: Anton Koritnik, župan v Cerkljah; za sodni okraj Trzič: Jožef Potokar, župnik v Trziču, njegov namestnik J. Ahačič iz Slemiča št. 6; zastopnika deželnega odbora: dr. Ivan Hubad, okrajni zdravnik v Škofji Loki, Janez Brodar, posestnik v Hrastih; njihova namestnika: Avgustin Šinkovec, župnik v Škofji Loki, in Ivan Kumer, gostilničar iz Kranja. Okrajna šolska nadzornika: Karel Simon v Kranju in dr. Henrik Svoboda iz Ljubljane.

(Grozen požarna Lancovem pri Radovljici.) Dne 5. t. m. ob 1 uri ponoči je nenadoma izbruhnil v znani tovarni Ivana Dernača, župana in posestnika na Lancovem, ogenj. Ker je stavba bila po večini lesena in les suh kakor smodnik, je plamen trenutoma objel ves obširni objekt in nastalo je celo goreče jezero. Vsled suše in velikanskega ognja so bila vsa sosednja poslopja, ki so po večini lesena in poleg tega je še tisoče in tisoče tramov, hlodov in na vagone lesa nakopičenega — v skrajni nevarnosti, da postanejo žrtev nenasitnega plamena. — Toda naravnost nadčloveškemu naporu domačinov in nekaterih Radovljičanov se je posrečilo omejiti ogenj le na glavno poslopje in tako je bilo obvarovanih nebroj ljudi pred beraško palico. Na lice mesta došla radovljiška požarna bramba je z ogromnim naporom vzdrževala ogenj v njegovem ognjišču. In na mestu, kjer je stalo prej obširno tovarniško poslopje, je danes kup kadečega se pepela in osmojenih tramov. Škoda je ogromna, gospodar je bil pač zavarovan, a škoda bo tem občutljivejša, ker je zgubilo z uničenjem te tovarne lepo število delavcev svoj kruh.

(Svarilo.) Tuje trgovske tvrdke in večja obrtna podjetja določajo zasebnikom različno blago (katero niso naročili) ter poravnajo priloženi račun po čeku. Politične oblasti opozarjajo potom občinskih uradov ljudstvo, da oni, katerim se določijo take pošiljatve, niso zavezani dotično blago plačati, nazaj pošiljati ali tvrdko obveščati, prevzamejo li blago ali ne. Tudi niso dolžni blago plačati, ako bi tvrdka pripomnila, da bi se smatralo, ako bi se blago v določenem času ne vrnilo, da je adresat blago v plačilo prevzel. — Naslovljenec zavezan je blago plačati šele tedaj, ako bi blago porabil ali prodal naprej. Ako adresat hoče, lahko v svojo večjo varnost tvrdko obvesti, svoje blago zopet prevzeti. Županstva imajo nalogo, ljudstvo svariti pred neprevidnostjo pri podpisovanju naročil. Prevečkrat se namreč dogodi, da podpisujejo naročilo na take množine blaga, kojih nikdar porabiti ne morejo, ali da se naročilo glasi na nižjo kakovost, kakor pa je bilo pogojeno in kakor so bili vzorci itd. Ako bi trgovski potniki ponujali blago, ne da bi jih kdo izrecno poklical, naj se to naznani pristojni obrtni oblasti, četudi je tvrdka preje obvestila stranko, da jo poseti njen potnik.

(Zgradbanovega pokopališča v Novem mestu.) Ob Ločenski cesti na svoječasnem Hočevarjevem svetu so začeli graditi novo pokopa-

lišče, na katerem bodo začeli pokopavati že v jeseni. Zdaj postavljajo skozi ob cesti visoke stebre iz betona, med njimi pa prilično 1 m visok podzidek, na katerega pride železna ograja.

(S m r t e n p a d e c z v o z a.) Pred nekaj dnevi je padla vdovljena posestnica Marija Jakopič iz Malevasi v ljubljanski okolici tako nesrečno z s slamo obloženega voza, da si je zlomila tilnik in bila na mestu mrtva.

(H u d o s e j e o p e k l a.) V nedeljo 8. t. m. popoldne je kuhala v neki hiši v Martinovi ulici v Ljubljani tam službojoča 17letna dekla Karolina Klemenc na samovarju mleko. Pri tem je hotela iz neprevidnosti priliti v samovar z neke steklenice špirit. Ta se je vnel, steklenica je eksplodirala in dekle je zadobilo na obeh rokah kakor tudi na prsni težke opekline, da so jo morali z rešilnim vozom odpeljati v deželno bolnišnico.

(S a m o m o r.) Na dvorišču neke hiše na Tržaški cesti v Ljubljani se je v nedeljo okrog 9. ure zvečer ustrelil neki ključavničarski pomočnik, Vinko Kosirnik po imenu. Kroglija ga je zadela v obližje srca. Kot vzrok se navaja prepir, ki ga je imel Kosirnik malo prej s svojo materjo.

(S t r e l v š o l i.) 9. t. m. zjutraj je prinesel šestošolec 1. državne gimnazije Jožef Ferjančič nabasan samokres v šolo in ga pokazal svojemu sošolcu Anton Batagelju, ki ga je ogledoval. Nakrat se je, pet minut pred poukom samokres izprožil in kroglija je Batagelja zadela v levo nogo nad kolonom. Ranjega Batagelja so prepeljali v deželno bolnišnico.

(R u d a r j a z a s u l o.) V Trbovljah je zasulo rudarja Jerneja Klančnika, ko je delal v rovu zahodnega okraja. Po triurnem napornem delu so ga mrtvega izkopali in prinesli v mrtvašnico. Klančnik zapušča vdovo in dva tedna starega otroka. Pravijo, da je bil miren in marljiv mož.

(L e g a r i n š k r l a t i c a v T r b o v l j a h.) Ni še dolgo, ko so komaj udušili v Trbovljah legar, in že je začel zopet razsajati. Obolelo je baje že osem oseb, večinoma ženske. Vrhu vsega pa divja tudi škrlatica, ki je napadla že več otrok. Kriva je temu po večini velika vročina zadnjih dni.

(Ž e l e z n o l o p a t o m u z a g n a l v o b r a z.) Tovarniški delavec Jožef Meden se je začel te dni pri nalaganju premoga na postaji v Medvodah pripraviti s hlapcem Francetom Miklavčičem. Prepričal se je končal s tem, da je Meden svojemu nasprotniku zagnal v obraz železno lopato in mu s tem izbil enega izmed prednjih zob.

(N e s r e č a z m o t o r n i m k o l e s o m.) Dne 3. t. m. popoldne se je peljal neki trgovski potnik iz Ljubljane na nekem motorju, pri katerem je bil tudi postranski sedež, kjer je sedel neki gost, na cesti proti Mariji Devici v Polju. Pred hišo Marije Hribar v Devici Mariji v Polju je nenadoma počila zračna cev na prednjem kolesu. Vsled tega je zavozil motor v neki brzozjavni drog in se tako močno zadel vanj, da je voženec, ki je sedel v postranskem sedežu, z vso silo odletel z voza in nekaj časa ležal nezavesten na cesti. Dočim voditelj motorja ni zadobil nobenih poškodb, si je njegov gost najbrže pretresel možgane.

(N e v i h t a i n s t r e l a.) Dne 7. t. m. zjutraj je razsajala po Dolenjskem nevihta, spremljana od strele. Istega dne je udarila strela v hlev kajžarice Ane Hočevar v Brezovem dolu in ji ubila eno kravo, ne da bi kaj zažgala. Dalje je udarila strela v hišo posestnika Josipa Perkova v Kalu, kjer je za-

čelo goreti. Domačini so ogenj pogasili, še preden se je mogel razširiti, tako da škoda ni ravno velika. Isti dan se je znesla nevihta tudi nad novomeško okolico, kjer pa ni napravila nikakoršne škode. Kmalu po nevihti se je vлил iz neba dež v potokih, ki je padal ves dan brez prestanka in ki je oživil po soparnih dneh vso naravo.

(V e l i k a t a l v i n a r i b.) V noči na 27. m. m. so doslej neznani storilci spustili vodo iz ribnika Kranjske industrijske družbe pri Javorniku, kjer je bilo 400 do 500 kilogramov gorskih postrvi. Tatovi so ukradli približno 200 kilogramov postrvi. Poleg tega so s sekiro razbili in uničili zatvornico. Skupna cena ukradenih rib znaša okrog 1000 kron, škoda, ki so jo povzročili na nasipu in zatvornici, pa okrog 300 kron. Storilci so tudi iz drugega ribnika spustili približno za pol metra vode in razbili žabico pri zatvornici. Orožništvo upa, da pride storilcem kmalu na sled.

(T a t i n s k i v l o m i.) Pred nekaj dnevi je bilo v odsotnosti domačih ljudi vlomljeno v hišo posestnika Franceta Fajferja v Spodnjem Zabukovju pri Kranju. Neznani storilci so ukradli več moške obleke, žensko jopico, črn dežnik z belim koščenim ročajem, zlat prstan z rdečim kamenom, srebrno verižico z dvema srebrnima srčkoma, nikljasto žepno uro in 5 K gotovega denarja. — V noči na 6. t. m. je bilo siloma vlomljeno v trgovino branjevke Frančiške Pečar v Zadvoru pri Dobrunjah. Tat je najprej poizkušal odstraniti z močnim kolom mrežo v dveh oknih, kar se mu pa ni posrečilo. Nato je splezal zadelj skozi neko odprtino na podstrešje. Od tam je prišel v notranjost hiše. S sekiro, katero je prinesel s seboj in katero je pustil na mestu vloma, je odprl neka vrata in prišel tako v trgovino, kjer je s sekiro odprl neki predal, katerega je nesel iz hiše in ga izpraznil. V predalu je bilo 40 K denarja, katerega je tat pobral in vrgel nato predal proč. — Te dni so vlomili neznani storilci pri trgovcu in peku Francetu Tepini v Stražišču pri Kranju. Tatovi so ukradli veliko steklenico špirta, štiri kilograme kave, sladkorja in več drugega špecerijskega blaga, dalje bankovec za petdeset kron, štiri hranilnične knjižice Kranjske hranilnice, in sicer tri, na katere je bilo vloženo po 100 K na vsako, in eno, na katero je bilo vloženo 50 K. Knjižice so se glasile na Franc, Anton, Stanislav in Marija Tepina. Tatovi so vlomili skozi okno, kojega šipe so prej namazali s kolomazom. Skupna škoda znaša 540 K.

(Z v i t e g a s l e p a r j a p r i j e l i v Z a g r e b u.) V petek popoldne je prišel v Zagreb neki mlad mož ter se je v soboto predstavil v ondotni bolnišnici usmiljenih bratov kot dr. Boris Šlajmer, sin vladnega svetnika iz Ljubljane. Mladega „doktorja“ so sprejeli zelo ljubeznjivo in so ugodili tudi njegovi želji, da si sme ogledati bolnišnico. Pri tem ga je spremljal neki zagrebški zdravnik. Ko si je „doktor“ ogledal vso bolnišnico, se je poslovil ter pripomnil, da bo ostal še par dni v Zagrebu, vsled česar bo imel še priliko, gospode posetiti. Navzlic tej oficijalni poslovitvi, je „gospod doktor“ pozneje zopet prišel v bolnišnico in se je posebno dolgo mudil pri bolnikih prvega in drugega razreda. Ko je vse do dobrega preroknosciral, si je izbral kot žrtev nekega gospoda B., ki je že 14 dni na opazovalnici bolnišnice. Predstavil se mu je kot zdravnik ter se natančno informiral o njegovih rodbinskih razmerah. V nedeljo zjutraj je šel „gospod doktor“ k soprogi gospoda B.

v njeno stanovanje, se ji predstavil kot zdravnik bolnišnice, ji opisal zdravstveno stanje njenega soproga ter ji končno nasvetoval, naj da svojemu bolnemu soprogu vbrizgati neki serum. Za to je zahteval 35 kron, kar mu je ona rade volje izplačala. Še isto popoldne je šla v bolnišnico, da obiše svojega soproga ter se informira, kako je učinkovala injekcija. Tam pa je takoj spoznala, da je sedla sleparju na limanice. Takoj je vse naznanila upravi bolnišnice, ki je tudi takoj spoznala, s kakim „doktorjem“ je imela opraviti. Avizirali so policijo, vendar pa je slepar še isto popoldne sam zašel v past. Prišel je v lekarno, da kupi pyramidon-prašek. Vratar mu je sporočil, da ga išče neki tovariš. Ko je bil slepar v veži, so hitro zaklenili vrata, ter so hoteli prijeti sleparja. Ta pa je takoj spoznal situacijo, zbežal čez dvorišče, skozi zakristijo in cerkev na cesto. Osojbe bolnišnice mu je sledilo. In kmalu se je razvil pravi lov po različnih ulicah, dokler ga niso končno pasanti prijeli. Oddali so ga policiji. Slepar se piše Friderik Zore in je bil leta 1896. rojen v Novem mestu. Zore je brezposelni lekarniški laborant. Dne 5. junija se je naselil v hotelu „Royal“ ter se vpisal kot dr. Boris Šlajmer. Sleparja iščejo tudi kranjske oblasti zaradi tatvine in goljufije. Pred časom je nekje okoli Škofje Loke ušel pri transportu orožnikom.

Razne stvari po svetu.

(Zločin stare matere.) 60letna ženica, posestnica Richter iz Windisch-Ritza pri Berlinu je peljala 4letno hčerko svojega sina v bližnji gozd in jo zakopala živo v skoro 1 m globoko jamo. Čez eno uro so prišli hudodelstvu na sled, toda deklica je bila seveda že mrtva. Ko so aretirali zločestno starko, je ta mirno izjavila, da je hotela ravno pred prihodom orožnikov zakopati še dva otroka svojega sina. Starko so oddali v blaznico.

(Enajstleten dečko, ki je hotel zastrupiti mater.) Na dunajski kliniki za umobolne opazujejo enajst let starega Edvarda Binderja, ki je trikrat poskušal zastrupiti svojo mater; prvič z nekim barvastim papirjem, ki ga je namočil v mleku, potem z neko zdravilno kroglico, ki jo je zdrobil v prah in zopet pomešal v mleko. Obakrat se mu je ponesrečilo, ker je mati opazila rdečo barvo, oziroma bridki okus, ter zlila mleko preč. Tretjič pa je imel kupiti kuhinjsko sol, a je prinesel lužno sol. Mati je posolila s tem strupom fižol, a je zopet zapazila na bridkem okusu, da nekaj ni v redu ter stvar naznanila. Fantič se je sprva izgovarjal na trgovca, ki je pa dokazal, da je dečko izrecno zahteval lužno sol. Nazadnje je Edvard priznal, da je hotel mater zastrupiti, da bi po njeni smrti prišel nazaj na Štajersko, kjer je bil po očetovi smrti na rejci in kjer je živel prosto kot ptič. Materino truplo je hotel skriti v stanovanju in potem zbežati.

(Največji vodopad na svetu) je slap reke Essequibo, oziroma njenega dotoka Potara v Južni Ameriki — Kaieteur. Odkril ga je l. 1870. Anglež Browne; doslej je še neizrabljen. Slap pada čez 120 m širok granitni prag 250 m globoko, in sicer popolnoma svobodno, ne da bi mu padec motil kak otok ali druga ovira. Višina tega vodopada je približno petkrat večja nego pri Niagari, za polovico večja nego

višina Viktorijinih slapov v Južni Afriki in za okroglo 100 m presega višino stolne cerkve v Kolinu. Širok pa Kaieteur seveda ni tako, kakor navedeni slapovi in tudi toliko vode nima. To pa odtehta njegova višina, tako da je njegova sila dokaj večja nego Niagare. Kaieteur se ceni na 1,265.000 konjskih sil, Niagara jih ima pa le 1,200.000.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

Gnojenje zelju.

Zelje je rastlina, katera zahteva posebno dosti gnojil. Zato pa ga tudi pridelujemo na polju, katero je posebno dobro pognojeno s hlevskim gnojem in gnojnico. Marsikatera gospodinja pa si še ni na jasnem, kako se najpripravneje gnoji ti rastlini. Ugotovljeno pa je, da mnogo več pridelamo zelja, ako uporabljamo razven hlevskega gnoja in gnojnice tudi umetna gnojila.

Pridelek 750 centov zelja na hektarju odvzame zemlji približno 385 kg dušika, 60 kg fosforove kisline in 200 kg kalija. Z ozirom na to veliko potrebo redilnih snovi se je treba ozirati pri gnojenju zelju z umetnimi gnojili v prvi vrsti na kalij in dušik.

Kalija damo zemlji bodisi jeseni v obliki kajnita približno 8 stotov na hektar = $1\frac{3}{4}$ orala, bodisi v zgodnji pomladi 2 do 3 stote v obliki 40 odstotne kalijeve gnojilne soli.

Kot dušičnata gnojila se naj uporabljata pred saditvijo žveplenokisli amonijak v množini 2 do 3 centov na hektarju, ali čilski soliter v enaki množini, toda v večkratnih porcijah kot gnojilo počez.

Dasiravno ne zahteva zelje dosti fosforove kisline, vendar je tudi ne sme popolnoma manjkati. Raztrositi je treba na hektar 4 stote superfosfota ali Tomazeve žlindre, slednjo jeseni ali po zimi.

Ako imamo le malo hlevskega gnoja na razpolago ali celo nič, moramo razmeroma zvišati navedene množine umetnih gnojil.

Pridelek zelja je v jako veliki meri odvisen od vremena. Zlasti lahko izvanredno škoduje na lahki zemlji glede množine pridelka suho poletje. V takih suhih letih je bogato gnojenje zelju posebno velike važnosti, ker pomaga velika zaloga razkrojnih redilnih snovi, zlasti kalija (kajnita, 400 odstotne kalijeve gnojilne soli) v zemlji za časa suhe dobe.

Trdi se tudi, da neugodno vpliva umetno gnojenje na kakovost zelja. Zlasti za pridelovanje kislega zelja baje ono zelje, kateremu se je gnojilo z gnojilnimi solmi, ni posebno pripravno, ker je baje prevodeno in da mehko, manjvredno kislo zelje.

Natančna poizkusna gnojenja, ki so se izvršila v presojo tega vprašanja, pa so dognala, da ne učinkujejo umetna gnojila slabo na dobroto kislega zelja, ako le gnojila pravilno uporabljamo. Ako pa zelje po gnojenju z umetnimi gnojili res ni kaj prida, je temu vzrok nepravilna uporaba umetnih gnojil, n. pr. če gnojimo prepozno z dušičnatimi gnojili ali pa v preveliki množini. Mnoge gospodinjice dajo zelju dušika v obliki čilskega solitra — pa le to umetno gnojilo, ne da bi raztrosile tudi kalijevo in fosforovo gnojila. Posebno kalijevo gnojenje ugodno vpliva na vsebino in dobroto zelja, kakor se je to ugotovilo pri drugih zeliščih.